

641087 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Φιλοσοφική		
ΤΜΗΜΑ	Γαλλικής γλώσσας και φιλολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	641087	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	-
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ιστορία των ιδεών		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	5
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικού υποβάθρου (ΜΥΕ)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Γαλλική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uoa.gr/courses/FRL267/		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αναμένεται να είναι σε θέση: • να κατανοούν την ιστορικότητα των ιδεών και να τις προσεγγίζουν ως προϊόντα συγκεκριμένων κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών, πολιτισμικών και διανοητικών συμφραζομένων, • να αναγνωρίζουν τις βασικές θέσεις σημαντικών ιδεολογικών παραδόσεων της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας, όπως ο Διαφωτισμός, ο φιλελευθερισμός, οι δημοκρατικές και εξισωτικές θεωρίες, οι σοσιαλισμοί, ο μαρξισμός, ο θετικισμός, η σοσιαλδημοκρατία, ο νεοφιλελευθερισμός, οι φεμινισμοί και η πολιτική οικολογία, • να κατανοούν τις πολιτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις, καθώς και τον ανταγωνισμό των πολιτικών και κοινωνικών ιδεών μέσα στις ιστορικές συγκυρίες στις οποίες αναπτύχθηκαν, • να αναλύουν τους μετασχηματισμούς κεντρικών εννοιών, όπως ελευθερία, ισότητα, ιδιοκτησία, πρόοδος, κυριαρχία, έθνος, δημοκρατία, δικαιώματα, κοινωνική δικαιοσύνη, φύλο, φύση και ανάπτυξη, • να συνδέουν τα ιδεολογικά φαινόμενα με το ευρύτερο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και διανοητικό περιβάλλον εντός του οποίου προέκυψαν, διαμορφώθηκαν ή μετασχηματίστηκαν, • να διακρίνουν τις εσωτερικές αντιφάσεις των ιδεολογικών παραδόσεων, όπως η σχέση ανάμεσα στην ελευθερία και την ισότητα, στην καθολικότητα των δικαιωμάτων και τους κοινωνικούς αποκλεισμούς, στην αγορά και το κράτος, στην πρόοδο και την κριτική της ανάπτυξης, • να εξοικειωθούν με σύγχρονες διεπιστημονικές προσεγγίσεις της ιστορίας των ιδεών και της ανάλυσης των ιδεολογιών, • να κατανοούν, να αναλύουν και να ερμηνεύουν διαφορετικά είδη ιστορικών πηγών μέσα από την κριτική ανάγνωσή τους, • να διατυπώνουν τεκμηριωμένη ιστορική επιχειρηματολογία, προφορικά και γραπτά, με χρήση κατάλληλης ορολογίας και βιβλιογραφίας.
Γενικές Ικανότητες
Το μάθημα συμβάλλει στην ανάπτυξη των ακόλουθων ικανοτήτων: • Ικανότητα για αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών • Προαγωγή της δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης • Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής • Ικανότητα ιστορικής ερμηνείας εννοιών, ιδεολογιών και πολιτικών λόγων

- Ικανότητα σύνδεσης θεωρητικών σχημάτων με ιστορικά συμφραζόμενα
- Ικανότητα σύγκρισης διαφορετικών ιδεολογικών παραδόσεων και ιστορικών περιόδων
- Ικανότητα χρήσης και ερμηνείας πρωτογενών και δευτερογενών πηγών
- Ικανότητα συγκρότησης τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας
- Ικανότητα αυτόνομης μελέτης και αξιοποίησης βιβλιογραφίας

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εξετάζει την ιστορική διαμόρφωση, κυκλοφορία και μετασχηματισμό των ιδεών που συνέβαλαν στη συγκρότηση του νεότερου και σύγχρονου κόσμου, από τον Διαφωτισμό έως τον 21ο αιώνα. Οι ιδέες προσεγγίζονται ως ιστορικές κατασκευές που αποκτούν νόημα μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά, πολιτισμικά και γλωσσικά συμφραζόμενα, και όχι ως σταθερές ή αμετάβλητες έννοιες.

Η ύλη οργανώνεται γύρω από μεγάλες ιδεολογικές παραδόσεις και ιστορικές τομές: τον Διαφωτισμό, τον φιλελευθερισμό, τις εξισωτικές και δημοκρατικές θεωρίες, τη Γαλλική Επανάσταση, τη βιομηχανική κοινωνία και το κοινωνικό ζήτημα, τους σοσιαλισμούς, τον μαρξισμό, τον θετικισμό, τη σοσιαλδημοκρατία, τις νεοφιλελεύθερες αναδιατυπώσεις του φιλελευθερισμού, τους φεμινισμούς, την πολιτική οικολογία, τα νέα κοινωνικά κινήματα. Κεντρική έμφαση δίνεται στους μετασχηματισμούς και στις αντιφάσεις εννοιών όπως ελευθερία, ισότητα, ιδιοκτησία, πρόοδος, κυριαρχία, έθνος, δημοκρατία, κοινωνική δικαιοσύνη, δικαιώματα, φύλο, σώμα, φύση και ανάπτυξη.

Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές ότι οι ιδέες δεν αποτελούν αφηρημένα θεωρητικά σχήματα αποκομμένα από την ιστορική πραγματικότητα, αλλά οργανώνουν κοινωνικές εμπειρίες, νομιμοποιούν θεσμούς, τροφοδοτούν συγκρούσεις, συγκροτούν συλλογικές ταυτότητες και κινητοποιούν μορφές πολιτικής και κοινωνικής δράσης.

Θεματικές:

1. Εισαγωγή: ιστορία των ιδεών, ιστορικότητα των εννοιών και κοινωνική χρήση των ιδεών
2. Διαφωτισμός, νεωτερικότητα και αναδιατύπωση του πολιτικού
3. Πολιτικός και οικονομικός φιλελευθερισμός στον 18ο αιώνα
4. Εξισωτικές, δημοκρατικές και επαναστατικές θεωρίες του 18ου αιώνα
5. Η Γαλλική Επανάσταση: κυριαρχία, έθνος, πολιτεότητα και δικαιώματα
6. Φιλελευθερισμοί του 19ου αιώνα: ελευθερίες, αντιπροσώπευση, πρόοδος και αποκλεισμοί
7. Βιομηχανική κοινωνία, κοινωνικό ζήτημα και πρώιμοι σοσιαλισμοί
8. Το 1848 και η αναδιάταξη των δημοκρατικών και κοινωνικών προσδοκιών
9. Θετικισμός, επιστήμη, πρόοδος και κοινωνική οργάνωση
10. Μαρξισμός, ιστορικός υλισμός και επαναστατική θεωρία
11. Σοσιαλισμοί, μαρξισμός, σοσιαλδημοκρατία και νεοφιλελεύθερη στροφή στον 20ό αιώνα
12. Φεμινισμοί: ιδέες, διεκδικήσεις και κινήματα
13. Οικολογία, νέα κοινωνικά κινήματα και κριτικές της ανάπτυξης στον ύστερο 20ό και τον 21ο αιώνα

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	• Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία (PowerPoint) • Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class: παρέχονται σημειώσεις, διδακτικό υλικό, πηγές, χρήσιμοι σύνδεσμοι, βιβλιογραφία και εργασίες σε ηλεκτρονική μορφή • Τρόποι επικοινωνίας με τους φοιτητές και τις φοιτήτριες: μέσω email και πλατφόρμας e-class (ανακοινώσεις) και κατά τις ώρες συνεργασίας που ορίζονται στην αρχή κάθε εξαμήνου.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	19
	Διαδραστική διδασκαλία (Ανάλυση και σχολιασμός ιστορικών μέσα στο αμφιθέατρο)	12
	Δημόσιες παρουσιάσεις	8
	Αυτοτελής μελέτη και βιβλιογραφική έρευνα	25
	Προετοιμασία εργασιών και ασκήσεων	26
	Αυτοτελής μελέτη για την τελική γραπτή εξέταση	35 ώρες
	Σύνολο μαθήματος	125 ώρες
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	• Γλώσσα αξιολόγησης: Γαλλική • Μέθοδος αξιολόγησης: παρουσία στις παραδόσεις και συμμετοχή στις προτεινόμενες εργασίες και ασκήσεις 30%, τελική γραπτή εξέταση 70%. • Κριτήρια αξιολόγησης: ακρίβεια, πληρότητα, στοιχειοθέτηση και δικαιολόγηση των απαντήσεων, συνοχή, δυνατότητα κριτικής ανάλυσης της ιστορικής πηγής, συνθετική ικανότητα. Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζονται στους φοιτητές στην έναρξη του εξαμήνου.	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Angenot Marc, *L'histoire des idées : problématique, objets, concepts, méthodes, enjeux, débats*, Liège, presse universitaire de Liège, 2014.

_____ « Histoire des idées et histoire rhétorique et cognitive », in Vitry Alexandre de et Simonetta David (dir.), *Histoire et historiens des idées. Figures, méthodes, problèmes*, Paris, Collège de France, 2020.

Ball Terence, "Conceptual History and The History of Political Thought", in Hampsher-Monk Iain, Tilmans Karin et Van Vree Frank, *History of Concepts: Comparative Perspectives*, Amsterdam University Press, 1998.

Bard Christine, *Les filles de Marianne. Histoire des féminismes 1914-1940*, Favard, 1995.

Bard Christine (dir.), *Les féminismes de la deuxième vague*, Rennes, PUR, 2012.

Bard Christine (dir.), *Féminismes du XXe siècle : une troisième vague ?*, Rennes, PUR, 2017.

Baudet Jean C., *Les agitateurs d'idées en France*, Paris, La Boîte à Pandore, 2014.

Bizière Jean-Maurice et Vayssièrre Pierre, *Histoire et historiens*, Paris, Hachette, 2012.

Bourdieu Pierre, « Les sciences sociales et la philosophie », *Actes de la recherche en sciences sociales*, n° 47-48, 1983, p. 45-52.

Bourdieu Pierre, « La circulation internationale des idées », *Actes de la recherche en sciences sociales*, n° 143, 2002, p. 3-8.

Braudel Fernand, *Écrits sur l'histoire* [1969], Paris, Flammarion, 2013.

Cadiou François, Colomb Clarisse, Lemonde Anne et Santamaria Yves, *Comment se fait l'histoire*, Paris, La Découverte, 2011.

Camic Charles, Gross Neil, Lamont Michèle, *Social Knowledge in the Making*, Chicago, The University of Chicago Press, 2011.

Certeau Michel de, *L'Écriture de l'histoire* [1975], Paris, Gallimard, 2002.

- Chartier Roger, *Au bord de la falaise. L'histoire entre certitudes et inquiétudes*, Paris, Albin Michel, 2009.
- Chaperon Sylvie, *Les années Beauvoir, 1945-1970*, Fayard, 2000.
- Collins Randall, *Sociology of Philosophy. A Global Theory of Intellectual Change*, Harvard, Harvard University Press, 1998.
- Dosse François, *La Marche des idées : histoire des intellectuels, histoire intellectuelle*, Paris, La Découverte, 2003.
- Fabiani Jean-Louis, *Qu'est-ce qu'un philosophe français ? La vie sociale des concepts (1880-1980)*, Paris, Éditions de l'EHESS, 2010.
- Furet François, *Le Passé d'une illusion. Essai sur l'idée communiste au XXe siècle*, Paris, Robert Laffont/Calmann-Lévy, 1995.
- Furet François, *L'Atelier de l'histoire* [1982], Paris, Champs Flammarion, 2007.
- Gaboriaux Chloé et Skornicki Arnault (dir.), *Vers une histoire sociale des idées politiques*, Lille, Presses universitaires du Septentrion, 2017.
- Guibert Joël et Jumel Guy, *La Socio-Histoire*, Paris, Armand Colin, 2002.
- Guilhaumou Jacques, « De l'histoire linguistique à l'histoire des usages conceptuels », *Genèses*, n° 1 (38), 2000, p. 105-118.
- Hauchecorne Mathieu et Matonti Frédérique (coord.), dossier « Actualité de l'histoire sociale des idées politiques », *Raisons politiques*, n° 67 (3), 2017, p. 5-10.
- Hayat Samuel et Weisbein Julien, *Introduction à la socio-histoire des idées politiques*, Paris, De Boeck Supérieur, 2020.
- Jaume Lucien, « De la philosophie politique et de son usage dans l'histoire des idées », *Le Banquet*, n° 17, 2002, p. 137-148.
- Klejman Laurence, Rochefort Florence, *L'égalité en marche. Le féminisme sous la Troisième République*, Presses de la Fondation nationale des sciences politiques/Des Femmes, 1989.
- Koselleck Reinhart, "Social History and Conceptual History", *International Journal of Politics, Culture and Society*, 2(3), 1989, p. 308-325.
- Koselleck Reinhart, *L'Expérience de l'histoire*, Paris, Gallimard, 2011.
- Le Goff Jacques, *Histoire et mémoire*, Paris, Folio Histoire, 1988.
- Lovejoy Arthur O., *Essays of History of Ideas*, The Johns Hopkins Press, 1948.
- Matonti Frédérique, « Plaidoyer pour une histoire sociale des idées », *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, n° 59-4 bis (5), 2012, p. 85-104.
- Muhlmann Géraldine, Pisier Évelyne, Châtelet François, Duhamel Olivier, *Histoire des idées politiques*, nouvelle éd., PUF, 2012.
- Nay Olivier, *Histoire des idées politiques*, Paris, Armand Colin, 2021.
- Nemo Philippe, *Histoire des idées politiques aux Temps modernes et contemporains*, Paris, PUF, 2002.
- Peschanski Denis, Pollak Michael et Rousso Henri (dir.), *Histoire politique et sciences sociales*, Bruxelles, Complexe, 1991.
- Pocock John G. A., *Political Thought and History: Essays on Theory and Method*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.
- Prost Antoine, *Douze Leçons sur l'histoire*, Paris, Le Seuil, 2014.
- Raynaud Philippe & RIALS Stéphane (dir.), *Dictionnaire de philosophie politique*, 3e éd., PUF, 2003.
- Roche Daniel, « Histoire des idées, Histoire sociale : l'exemple français », *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, n° 59-4 bis (5), 2012, p. 9-28.
- Rosanvallon Pierre, *Pour une histoire conceptuelle du politique*, Paris, Le Seuil, 2003.
- Ruano-Borbalan Jean-Claude (coord.), *L'Histoire aujourd'hui*, Paris, Éditions Sciences Humaines, 2007.
- Skinner Quentin, *Les Fondements de la pensée politique moderne* [1978], Paris, Albin Michel, 2001.

Skinner Quentin, *La Vérité et l'historien*, Paris, Éditions de l'EHESS, 2012.

Skornicki Arnault et Tournadre Jérôme, *La Nouvelle Histoire des idées politiques*, Paris, La Découverte, 2015.

Strauss Leo, « La philosophie politique et l'histoire », in *Qu'est-ce que la philosophie politique ?* [1959], Paris, PUF, 2000.

Touchard Jean, *Histoire des idées politiques. Du XVIIIe siècle à nos jours*, rééd. PUF, 2005.

Tully James (ed.), *Meaning and Context: Quentin Skinner and his Critics*, Princeton, Princeton University Press, 1988.

Veyne Paul, *Comment on écrit l'histoire. Essai d'épistémologie* [1971], Paris, Le Seuil, 1996.

Vitry Alexandre de et Simonetta David (dir.), *Histoire et historiens des idées. Figures, méthodes, problèmes*, Paris, Collège de France, 2020.